

НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА МЕДИЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
НАЦІОНАЛЬНОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (м. ХАРКІВ)
СЕКЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ МЕДИЧНИХ БІБЛІОТЕК
УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ

МЕДИЧНІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ: ДОСВІД, ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
м. Харків, 20–21 травня 2020 року**

Київ – Харків
2020

УДК 027.7:61(477.54-25)НБ ХНМУ"338:451*100"

**100-РІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ:
ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Киричок Ірина Василівна

директорка Наукової бібліотеки

Харківський національний медичний університет, м. Харків

ORCID iD 0000-0002-0505-5364

***Анотація:** У роботі стисло висвітлено віхи становлення й розвитку Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету протягом 100 років з її заснування, зазначені основні здобутки у діяльності, трансформація університетської бібліотеки з «книжкової лавки» у сучасний бібліотечно-інформаційний хаб – центр отримання, кумуляції та розповсюдження інформації та знань.*

***Ключові слова:** університетська бібліотека, 100-річний ювілей, сучасний бібліотечно-інформаційний хаб.*

2020 рік визначний для Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету (НБ ХНМУ) – ми святкуємо своє перше 100-річчя! Поважний вік для людини, а для бібліотеки – розквіт, осмислення здобутків, планування майбутнього. 100 років практично щоденної праці – від формування фондів, організації довідково-бібліографічного апарату й обслуговування студентства до формування мережевих ресурсів, проведення науково-практичних інтернет-конференцій, інформаційного супроводу наукових досліджень, підтримки наукових профілів вчених університету, сприяння академічній доброчесності... Тож хочеться зупинитися на здобутках, яких бібліотека досягла за цей період, пройшовши тернистий, але багатий на малі й великі успіхи шлях.

Історія ХНМУ бере початок від заснування Імператорського Харківського університету (ІХУ) у 1804 році з чотирма факультетами, включаючи медичний. Власної бібліотеки медичний факультет не мав, тому при кафедрах створювали невеликі бібліотеки, поміж студентів здійснювався книгообмін, лекції занотовували й видавали за допомогою літографії. І лише з виокремленням медичного факультету ІХУ і об'єднанням його з Харківським жіночим інститутом Харківського медичного товариства у 1920 році в Харківську медичну академію (з 1921 року – Харківський медичний інститут (ХМІ), з 1994 – Харківський державний медичний університет, з 2007 року – Харківський національний медичний університет) була створена бібліотека медичного вишу.

1920 рік – початок діяльності НБ ХНМУ як структурного підрозділу нашого вишу, виділено невелику кімнату, штат із 6 осіб й кошти з бюджету інституту на комплектування фонду.

Бібліотека була започаткована як навчальна і обслуговувала лише студентів. Проте вже з 1925 року розпочато обслуговування професорсько-викладацького складу ХМІ і протягом сторічної діяльності набула функцій наукового, освітнього, культурного центру для студентів, вчених, лікарів практичної ланки охорони здоров'я.

Фонди. Основою бібліотечного фонду після об'єднання медичного факультету ІХУ з ХЖІ ХМТ стали кафедральні бібліотечки медичного факультету, «Книжкова лавка» і профкомівська бібліотека ІХУ, колекції власних бібліотек викладачів.

У 1920-х роках комплектування здійснювалось шляхом розверсток Наркомпросу і Наркомздоров'я, пізніше – купували за безготівковий розрахунок. У 1923–1925 рр. отримано велику партію книг з Германії, привезених академіком В.П. Воробйовим. Поступово окрім навчальної літератури до фонду стали надходити й наукові видання – купували все, що виходило з медицини й суміжних наук. Вже в ті роки передплачували 80 назв вітчизняних і 40 іноземних журналів.

Бібліотечний фонд швидко зростав (діаграма 1). Якщо у 1935 році зафіксовано близько 54 тисяч документів, то вже через 5 років фонд збільшився у майже 3,5 рази і нараховував 180 тисяч документів.

Діаграма 1

Великих збитків завдала тимчасова окупація Харкова у роки Другої світової війни. При евакуації ХМІ (у цей період їх у Харкові було 2 – 1-й і 2-й) до Чкалова (нині – Оренбург) та Фрунзе (нині – Бішкек) було вивезено лише частину фонду, проте основні фонди було перевезено до гістологічного корпусу, який пізніше згорів. Під час пожежі були знищені всі книги, каталоги, обладнання. Зберегти вдалося лише незначну частку фонду наукової і навчальної літератури бібліотеки завдяки самовідданості співробітників. Після визволення Харкова (серпень 1943 року) поверну-

лися з евакуації 1-й і частково 2-й медичні інститути, які були в цьому ж році об'єднані в один ХМІ, вцілілі фонди їх кафедр були зведені у приміщення по вул. Сумській, 1, у якому до війни розташовувався 2-й ХМІ.

З 1944 року бібліотека почала отримувати обов'язковий платний примірник медичної літератури з Центрального колектору наукових бібліотек. У післявоєнні роки відновився книгообмін між медичними інститутами, також література надходить за розпорядженнями центральних органів влади СРСР [1]. Поступово відновлюється бібліотечний фонд, передплачуються наукові медичні журнали, кількість нових надходжень збільшується щороку. Рекордна кількість літератури, отриманої протягом року, була зафіксована у 1987 році і склала майже 56 000 примірників!

Сьогодні фонд НБ ХНМУ – це колекції навчальних і наукових видань як вітчизняних, так і всесвітньовідомих зарубіжних видавництв, художня література, понад 5 тисяч рідкісних та цінних видань, найстаріше – друком 1672 року, тощо. Передплачуються вітчизняні періодичні видання, проте багато з них, а також іноземних журналів представлено електронними архівами у глобальній мережі. Фонд бібліотеки складає понад 1 мільйон примірників, в т. ч. понад 33 тисячі електронних документів. Створюється цифрова колекція рідкісних та цінних видань. Протягом останніх років кількість надходжень до фонду не перевищує 10–12 тисяч, але динамічно зростає частка електронних ресурсів, включаючи колекції Репозитарію ХНМУ, електронного каталогу, різноманітних баз даних тощо. Університетська бібліотека стала гібридною, гармонійно поєднуючи використання інформаційних ресурсів на традиційних (паперових) та електронних носіях. Проте й сьогодні книга як феномен цивілізації і культури залишається найочікуванішим і найціннішим елементом бібліотечного фонду.

Довідково-бібліографічний апарат. Інформатизація та автоматизація бібліотечних процесів. З відкриттям бібліотеки вже у 1920-х роках розпочалась робота щодо організації каталогів. Напередодні Другої світової війни у бібліотеці функціонували каталоги, розроблені на весь фонд: алфавітний, систематичний, предметний, а також зведений каталог кафедральних бібліотек. На жаль, всі вони були знищені під час нацистської окупації Харкова у 1941–1943 роках.

Після визволення Харкова з поверненням евакуйованих медичних інститутів розпочався розбір вцілілих фондів, а з 1946 року після його завершення розпочалась робота з відновлення й створення каталогів. Особливу увагу приділяли організації предметного каталогу, а також складанню алфавітного каталогу на книжковий фонд. У 1946–1947 роках складено систематичний каталог, каталог іноземної літератури, алфавітний і предметний каталоги дисертацій, статей з вітчизняних журналів. Наприкінці 1940-х років основні каталоги було відновлено. У 1950-х роках розпочали створення топографічного каталогу і алфавітного каталогу журнальних статей. Рутинна робота щодо наповнення й редагування системи каталогів потребувала залучення професіоналів бібліотечної справи,

яких на той час бракувало. Предметний каталог є основним каталогом у медичній бібліотеці, тож йому приділяли особливу увагу. Проте до кінця 60-х років робота по його редагуванню проводилась епізодично і лише починаючи з 1971 року стала плановою, проводилась згідно зі спеціально розробленою інструкцією. З метою рекомендації читачам новітніх видань старіша література, що вийшла до 1970 року, була виділена в кожній рубриці окремим роздільником. Фахівцями здійснювалось планомірне ведення та редагування інших каталогів. З 1988 року розпочали формування генерального алфавітного каталогу службового призначення.

На початок 1990-х років у бібліотеці було створено розгалужену систему каталогів, серед яких – предметний, алфавітний на книги, систематичний на літературу соціально-економічного характеру, систематичні та алфавітні каталоги дисертацій і авторефератів дисертацій, алфавітний персоналій, іноземної літератури, художньої літератури, праць університету і його співробітників, та різноманітні картотеки [1,3].

З початком 1990-х років розпочалась нова ера у створенні довідково-бібліографічного апарату бібліотеки – цифрова. У 1991 році, отримавши один персональний комп'ютер, наша бібліотека першою у регіоні розпочала автоматизацію бібліотечних процесів і створення електронного каталогу (ЕК). За наступні роки тричі змінювалось програмне забезпечення: 1992 рік – локальна версія бібліотечної програми «МАРК»; 2006 рік – АБІС «УФД/Бібліотека», 2008 рік – АБІС «ІРБІС 64». Перехід на останню зумовлений наявністю вбудованого модуля MeSH (медичних предметних рубрик), що дало нам змогу приєднатись до корпорації медичних бібліотек України зі створення зведеного каталогу.

Сьогодні ЕК поєднує в собі функції всіх традиційних каталогів і картотек, є легким у навігації й доступний користувачу через сайт НБ ХНМУ у режимі 24/7. На основі ЕК створені і поповнюються спеціалізовані та проблемно-орієнтовані бази даних, серед яких: за тематикою основних наукових напрямків Сьогодні ЕК поєднує в собі функції всіх традиційних каталогів і картотек, є легким у навігації й доступний користувачу через сайт НБ ХНМУ у режимі 24/7. На основі ЕК створені і поповнюються спеціалізовані та проблемно-орієнтовані бази даних, серед яких: за тематикою основних наукових напрямків діяльності університету – Здоров'я здорових, Мініінвазивні втручання, Серцево-судинні захворювання, Вірусно-бактеріальні інфекції; за актуальною тематикою – Доказова медицина, Військова медицина. Створення спеціалізованих бібліографічних баз даних підвищує якість та оперативність обслуговування абонентів за рахунок забезпечення висококваліфікованого відбору матеріалу з боку бібліотекаря-бібліографа і релевантного, оперативного отримання інформації з боку користувача, а також економії його часу [2].

Всі традиційні каталоги на цей час законсервовані, окрім алфавітного на книги – його консервація попереду. Проте ми не поспішаємо позбутися їх – вони залишаються «родзинкою», бібліотечною реліквією довідково-бібліографічного апарату.

Наукова бібліотека завжди прагнула йти в ногу з часом, а то й на крок вперед. Саме за її ініціативою у 2011 році створений і активно працює головний електронний архів університету – Репозитарій ХНМУ, ISSN 2310-8363 (<http://repo.knmu.edu.ua/>). Бібліотека є координатором цього проекту. Плідна робота бібліотеки та університетської спільноти дала гарні результати – у рейтингу TRANSPARENT RANKING: Institutional Repositories by Google Scholar (лютий 2020 року) Репозитарій ХНМУ посідає 172 позицію серед 3 тисяч електронних архівів світу і є в авангарді медичних вишів України.

Ще в 1990-х роках ми усвідомили необхідність мати сайт – єдиний, зручний портал бібліотеки у зовнішній світ. До 2011 року – це була сторінка на сайті ХНМУ, а у 2012 році створено вже власний сайт Наукової бібліотеки ХНМУ (<http://libr.knmu.edu.ua/>), який надає доступ до ЕК бібліотеки, Репозитарію ХНМУ, різноманітних мережевих ресурсів власної і зовнішньої генерації. Відвідування сайту перевищують 34 тисячі на рік. З 2013 року НБ ХНМУ представлена у соціальних мережах, активно просуває свої ресурси, залучає до різноманітних заходів користувачів, інформує про діяльність бібліотеки і університету тощо.

Сьогодні сайт бібліотеки та її сторінки у соціальних мережах поєднують в собі інформаційні, пошукові, освітні, рекламні, навігаційні функції і є в сукупності значним інтегрованим ресурсом. Все це є потужним засобом для просування бібліотечних продуктів і сервісів, а також формування позитивного іміджу бібліотеки.

Простір. Сьогодні – в епоху глобалізації, коли бібліотеки виходять за територіальні межі в інтернет-простір, навіть складно уявити як наша бібліотека могла розміститися у невеличкій кімнаті, яку 100 років тому для неї було відведено в гістологічному корпусі по вул. Сумській, 41. Проте у зв'язку зі швидким зростанням фонду вже у другій половині 1920-х років бібліотеку переведено до хімічного корпусу, надано просторе приміщення з читальною залом на 70 місць. У 1935 році загальна площа бібліотеки вже складала 320 кв.м з читальною залом на 100 місць. А попереду був ще не один переїзд.

У 1937 році за ініціативи директора ХМІ Д.С. Ловлі бібліотеку розділено на навчальну і наукову, обидві із самостійним бюджетом і завідувачами. Навчальна бібліотека залишилась у корпусі по вул. Трінклера, 12. Наукову бібліотеку переведено до гістологічного корпусу, де для неї було виділено 5 великих кімнат, оснащених меблями за спеціальним замовленням.

Після закінчення Другої світової війни наукову і навчальну бібліотеки об'єднано в одну і розміщено у будівлі, де раніше розташовувався 2-й ХМІ, по вул. Сумській, 1. Умови роботи були дуже важкими – тіснота, відсутність опалення й оснащення. У цей час велику допомогу нашій бібліотеці надала Українська державна медична бібліотека (нині – Харківська наукова медична бібліотека), яка розташовувалася навпроти по

вул. Сумській, 4. Тут було організовано 2 читальні зали спеціально для обслуговування студентів, налагоджено видачу навчальної літератури. В 1947 році частину бібліотеки з фондом навчальної літератури переведено до морфологічного корпусу.

У 1953 році в бібліотеці, окрім абонементів, працювало 4 читальні зали, у тому числі 2 – у гуртожитках.

У 1959 році адміністративну частину ХМІ переміщено у нову будівлю по проспекту Леніна, 4 (нині – проспект Науки), тож на вивільнений 2-й поверх приміщення по вул. Сумській, 1 повернуто частину бібліотеки, з морфологічного корпусу.

Наступним важким випробуванням для колективу бібліотеки став її переїзд у 1979 році з вул. Сумської, 1 до нового корпусу «Б» по проспекту Леніна, 4. Упакований фонд перевозили, а розміщувати його було ніде, адже книгосховище ще не було обладнано. Тож вся наукова література складалася в архіві та у непридатних для зберігання книг приміщеннях – спортивних залах, підвалах. Лише після виготовлення й монтажу нових стелажів і обладнання двоповерхового книгосховища приступили до розміщення фонду. І сьогодні частина фонду бібліотеки розташована в ньому.

Бібліотека розвивається далі, зростає штат, поповнюються фонди, розширюється сфера її діяльності. У 1980-х роках організовано читальну залу з відкритим доступом до фонду, пізніше реорганізовану у залу гуманітарної підготовки.

Стрімко зростає фонд бібліотеки і на кінець 1980-х років налічує 700 тисяч документів, його обсяг перевищує наявні площі, гостро постає питання розміщення фонду. У 1993 році здано в експлуатацію новий навчально-лабораторний корпус, де на 2-му поверсі виділено 400 кв. м для бібліотеки. Сюди переведено відділ обслуговування навчальною літературою: організовано 2 абонементи – для 1–3 та 4–6 курсів, 2 читальні зали, двоповерхове книгосховище. Влітку весь колектив бібліотеки за допомогою студентів переніс понад 400 тисяч примірників підручників, посібників.

У 1999 році в холі корпусу Б відкрито читальну залу медичних періодичних видань на 40 місць для користувачів.

У 2001 році проведено ремонт у читальній залі наукової літератури в корпусі «Б»; у 2003 році створено 2 зали електронної інформації – для науковців та студентів.

Іноземних громадян наш університет навчає з 1951 року, з 1995 року – розпочато навчання англійською мовою. На сучасному етапі продовжується активний набір іноземних студентів англійської форми навчання. Постало питання виокремлення структурного підрозділу бібліотеки для обслуговування англійських студентів. Прийнято рішення реорганізувати читальну залу медичних періодичних видань в абонемент з читальною залою «Library for English Medium students», який розпочав роботу 1 лютого 2011 року. Якщо до відкриття цього пункту обслугову-

вання англомовних студентів було записано у бібліотеці не більше 11% від усіх, що навчаються в університеті, то після відкриття цього підрозділу на кінець року бібліотечним обслуговуванням було охоплено 98% іноземних студентів.

У 2006 році бібліотечний фонд сягнув 1 млн примірників. В університеті щороку збільшується кількість студентів, суттєво зростає контингент іноземних студентів англомовної форми навчання. Бібліотеці знову необхідно збільшувати кількість користувацьких місць для самостійної роботи, розширювати площі для розміщення постійно зростаючого фонду.

Важливою подією стало рішення вченої ради ХНМУ у листопаді 2016 року про розширення Наукової бібліотеки і надання їй додаткових площ – весь 2-й поверх навчально-лабораторного корпусу університету. І вже з 2017 року розпочався капітальний ремонт, тому необхідно було повністю вивільнити ті приміщення, у яких на цей час розташовувалась бібліотека.

У короткий термін – 1 рік зроблено ремонт і у 2018 році відкрито новий сучасний бібліотечний центр, у який переміщено три відділи з восьми – обслуговування навчальною літературою, літератури іноземними мовами, інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення. Прозорі скляні двері й стіни створюють єдиний простір для 3 абонементів, 7 читальних залів і залів для самостійної роботи на 350 користувацьких місць, включаючи коворкінг. Бібліотека оснащена новітніми технічними засобами, в т.ч. понад 205 комп'ютерів, 11 мультимедійних комплексів, 3 інтерактивні пересувні відеопанелі, зручні меблі з можливістю трансформації простору за потребою користувачів та ін.

Університетом створено гідні умови (фото 1, 2, 3) для проведення у бібліотеці освітніх, наукових, культурних, дозвіллевих та інших заходів.

Фото 1. Читальна зала навчальної літератури

Фото 2. Зала для самостійної роботи

Фото 3. Коворкінг

Робота з користувачами. Розпочинаючи свій шлях від суто студентської, наша бібліотека зазнала багато реорганізаційних змін і доклала чимало зусиль, щоб бути сьогодні науково-освітнім, культурним центром академічної спільноти і називатися Науковою бібліотекою ХНМУ.

Вже на початку своєї діяльності, у 1920-х роках, для читачів започатковують проведення бібліографічних оглядів, зустрічей з вченими-медиками, надаються консультації, допомога у навчанні. З 1953 року проводяться заняття з основ бібліографії для аспірантів і клініцистів. У 1957 році в читальній залі гуртожитку по вул. Весніна, 14 вперше була проведена читацька конференція, присвячена роботі бібліотеки, її взаємодії з читачами й підготовки до зимової сесії. На межі 1950–1960-х років в читальних залах студентських гуртожитків бібліотека започаткувала проведення диспутів, дискусій, зустрічей з письменниками. Далі активізувалась масова й інформаційна робота, організовуються дні інформації, дні кафедр тощо.

На початку 1990-х вперше бібліотека організувала презентацію бібліотечної програми «МАРК» для академічної спільноти й бібліотечних фахівців, першою запровадила її в роботу серед бібліотек ЗВО Харківського регіону.

З 2000-х років бібліотека стає організатором і співорганізатором науково-практичних конференцій, круглих столів, семінарів, шкіл, тренінгів для бібліотечних працівників. З 2006 року розпочинає щорічні цикли семінарів для молодих вчених щодо пошуку надійних джерел інформації, організаційних та етичних питань публікаційної кар'єри науковця, академічної доброчесності тощо. У 2015 році вперше проведено науково-практичну Інтернет-конференцію на сайті НБ ХНМУ.

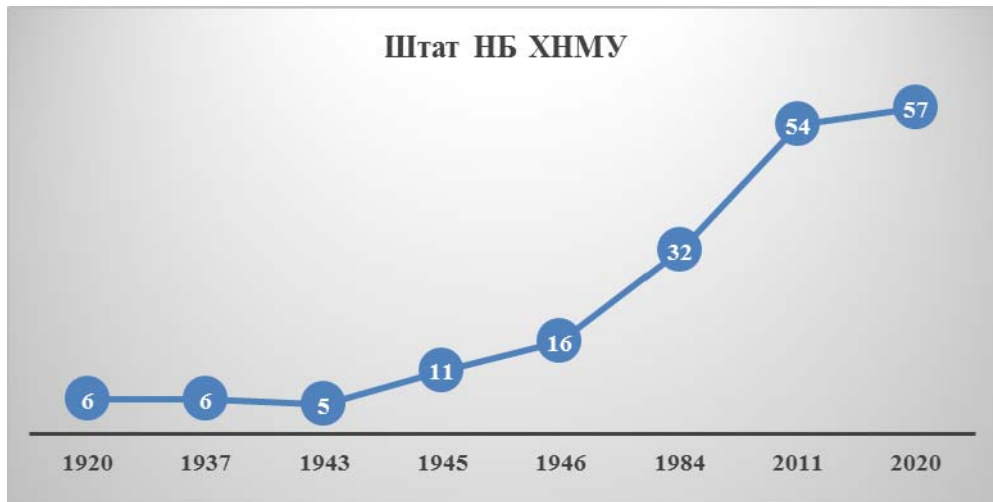
З перших днів своєї діяльності й сьогодні бібліотека активно співпрацює з читачами, в першу чергу зі студентством. В свою чергу читацький студентський актив завжди надавав суттєву допомогу бібліотеці – від переміщення й розстановки фонду до складання каталогів.

В університеті працює Бібліотечна рада на чолі з проректором з наукової роботи – вирішуються проблемні питання, планується подальша робота бібліотеки і академічної спільноти.

І сьогодні, маючи у своєму арсеналі великий досвід, комфортні умови для самостійної роботи користувачів, бібліотека підтримує активне партнерство зі студентським самоврядуванням ХНМУ, викладачами, науковцями університету, створює умови для саморозвитку, прояву творчості, спілкування, організації інтелектуального дозвілля. Це і засідання студентського самоврядування, і освітні заходи, організовані студентством, секції наукових конференцій, засідання наукового товариства студентів, аспірантів та факультетських рад, майстер-класи та інтелектуальні ігри та багато іншого. Бібліотека завжди у вирії активного життя університету!

Кадри. Головною цінністю бібліотеки, безперечно, є співробітники, чия праця, натхнення, небайдужість і відданість улюбленій справі власно й творили й сьогодні продовжують творити історію, змінювати себе і змінювати на краще бібліотеку.

З розвитком бібліотеки, розширенням її діяльності, впровадженням нових векторів роботи зростає і її штат (діаграма 2). Якщо бібліотека розпочинала свою діяльність з 6 осіб, то вже сьогодні в її штаті 57 посад, працює 63 співробітника.

Діаграма 2

Впродовж 100 років організовували роботу й надихали колектив керівники бібліотеки, кожний з яких багато сил доклав для її становлення й розвитку і продовжує сьогодні примножувати надбання: завідувачі – Марко Миронович Левін (1920–1931), Ганна Іванівна Калита (1931–1937), Марія Євнівна Френкель (1937–1951), Віктор Олексійович Терьошкін (1951–1954), Марія Костянтинівна Федорова (1954–1959), Петро Петрович Склярів (1959–1966), Світлана Юхимівна Фоміна (1966–1985), директори – Ізабелла Шакирівна Іванова (1985–2011), Ірина Василівна Киричок (з 2011).

На цей час до керівного складу бібліотеки входять заступники директора Оксана Анатоліївна Неговелова, Тетяна Борисівна Павленко, Оксана Олександрівна Красюкова та учений секретар Наталя Дмитрівна Гаєва – професіонали високого рівня, дієві соратники та надійні помічники-однодумці.

На різних етапах становлення бібліотеки працювали висококваліфіковані фахівці, передаючи свій досвід, майстерність, знання молодим спеціалістам. Багато років сумлінної праці віддали завідувачка відділом обслуговування науковою літературою Неллі Олексіївна Медведєва, яка працювала в нашій бібліотеці 52 роки (1960–2012), головний бібліотекар Клавдія Юхимівна Удовиченко (1967–2012), завідувачка відділом обслуговування навчальною літературою Ольга Іванівна Осіпова (1971–2015), головний бібліотекар Лариса Валентинівна Бочарова (1971–2012) та ін.

І сьогодні в нашій бібліотеці вже багато років працюють віддані обраній професії спеціалісти – А.І. Журавель (з 1972 р.), І.А. Жук (з 1984 р.), С.А. Кравченко (з 1986 р.), Т.В. Костюкевич (з 1988 р.), Л.В. Бублик і В.І. Агатєєва (з 1989 р.) та ін.

На цей час з 63 співробітників бібліотеки 47 – вихованці Харківської державної академії культури. За останні роки багато талановитої молоді прийшло працювати в наш колектив, серед яких Т. Бабак, О. Борисова, О. Куц, М. Заговора, А. Ляшенко, К. Кустова, Д. Івашова, А. Трофименко, О. Ізотова, Я. Жорник, С. Підпригора, К. Чеховська та ін.

Спадкоємність поколінь – важлива складова розвитку нашої бібліотеки. До речі, в ній протягом останніх десятиліть працювали й сьогодні працюють представники 12 родинних династій, а це добрий показник надійності й стабільності у бібліотечній професії.

За 100-річний шлях розвитку книгозбірні бібліотекарі опанували багато напрямків роботи, в т. ч. таких, що виходять за межі бібліотечної справи як такої. Бібліотекар сьогодні – це і педагог, і культуролог, і фахівець з інформаційних технологій, психолог, волонтер, фотограф, журналіст тощо.

Наш внесок у розвиток університету, медицини, бібліотечної справи не залишається поза увагою керівництва і громадськості. Протягом всієї історії бібліотеки багато її працівників відзначено різноманітними нагородами, серед яких удостоєні почесного звання «Заслужений працівник ХНМУ» – І.Ш. Іванова (2005), Н.О. Медведєва (2008), О.І. Осіпова (2010), К.Ю. Удовиченко (2010); почесною відзнакою «За відданість бібліотечній справі» від Української бібліотечної асоціації – І.Ш. Іванову (2011) і І.В. Киричок (2016); знаком «Відмінник освіти України» (2004) і Почесною грамотою Верховної Ради України (2011) відзначено І.Ш. Іванову тощо. На Обласному конкурсі «Вища школа Харківщини – кращі імена» першим переможцем у номінації «Директор бібліотеки» у 2000 році стала І.Ш. Іванова, а у 2016 році – І.В. Киричок. Працівники бібліотеки завжди представляли свої професійні досягнення, майстерність і таланти на різноманітних фахових, творчих і спортивних заходах, змаганнях, конкурсах і неодноразово ставали переможцями у різних номінаціях – найкращі традиції НБ ХНМУ продовжують і сьогодні.

На сучасному етапі Наукова бібліотека ХНМУ є офіційним партнером Української бібліотечної асоціації, бере участь у різноманітних фахових і соціальних проектах, у деяких виступає як ініціатор та організатор.

Генерація креативних ідей, вміння разом долати труднощі, планувати майбутнє бібліотеки, впроваджувати інноваційні проекти в її діяльність кожним працівником і разом всім колективом та підтримка університетської громади, і зокрема керівництва – саме це сприяло й допомагало Науковій бібліотеці ХНМУ протягом сторічної історії успішно трансформуватися у сучасний бібліотечно-інформаційний хаб – центр отри-

мання, кумуляції та розповсюдження інформації та знань, місце користувачьких активностей, осередок освіти, науки і культури університету.

Час не стоїть на місці – Наукова бібліотека ХНМУ продовжує позитивно змінюватись. Не зважаючи на свій поважний вік, вона позиціонує себе як сучасна, активна до впровадження світового бібліотечного досвіду установа.

Література:

1. Иванова И. Ш. Исторические вехи и перспективы развития [Електронний документ] / И. Ш. Иванова // Очерки истории вузовских библиотек г. Харькова / под ред. проф. В. И. Астаховой. – Харьков, 2001. – С. 155–177. – Режим доступа: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/25580>.
2. Киричок И. В. Проблемно-ориентированные базы данных в помощь университетской науке / И. В. Киричок, С. А. Кравченко // Императиви розвитку електронних бібліотек: pro et contra [Електронний ресурс] = Imperatives of the Electronic Libraries Development: pro et contra : матеріали міжнар. веб-конф. (м. Харків, 27 берез. 2014 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Наук. б-ка, Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Центр. наук. б-ка ; [за заг. ред. Н. П. Пасмор]. – Електрон. текстові дані. – Харків, 2014. – Режим доступа : http://library.nulau.edu.ua/biblioteka/Webkonf-2014/Statti_Tezu/Kyrychok.doc.
3. Ширяева Е. А. От традиционного каталога до электронного навигатора (из истории системы каталогов Научной библиотеки Харьковского национального медицинского университета) [Електронний ресурс] / Е. А. Ширяева // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали наук.-практ. інтернет-конф. присвяченої 210-річчю Харк. нац. мед. ун-ту та 95-річчю Наук. бібліотеки ХНМУ, Харків, 5–12 жовт. 2015 р. / Харк. нац. мед. ун-т ; [редкол. : І. В. Киричок, Т. Б. Павленко, Н. Д. Гаєва]. – Харків, 2015. – С. 177–183. – Режим доступа : <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/9728>.